Judiska överlevande i Tyskland efter 1945

ETERNAL ECHOES

Teach and Learn About the Holocaust

Medfinansierat av EU-programmet Erasmus+

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Judiska överlevande i Tyskland efter 1945

Judarna tvångsevakueras från lägren

© United States Holocaust Memorial Museum, courtesy of Maria Seidenberger

Detta foto har tagits i smyg och visar lägerfångar som marscherar mot koncentrationslägret Dachau

I början av 1945 hade de allierade befriat stora delar av Europa från nazisterna. Amerikanska och brittiska trupper hade nått det tyska rikets västra gränser och Röda armén hade avancerat mot östfronten. De överlevande fångarna i koncentrationslägret Auschwitz befriades den 27 januari. För att befriarna inte skulle upptäcka fångarna hade tyskarna i de flesta fall tvingat människor att evakuera lägren. Tusental som redan var mycket svaga dog under krigets sista veckor på grund av kyla, hunger och vakternas våld.

Röda armén når Berlin

© bpk

Sovjetiska stirdsvagnar på Berlins gator, maj 1945.

Den sovjetiska Röda armén nådde förorterna till Berlin i mitten av april, genom att först omringa och sedan belägra Nazitysklands huvudstad. Staden intogs kvarter för kvarter och hårda strider utkämpades mot de tyska styrkorna, Wehrmacht. Civila tvingades hålla sig inomhus och gömma sig i källare och bunkrar, samtidigt som tillgången till mat, el och vatten höll på att ta slut.

Medfinansierat av EU-programmet Erasmus+

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Public Domain | National Archives and Records Administration: Picture# 111-SC-206292

Keitel signerar dokument med villkor för kapitulationen den 8 maj 1945 i Berlin.

Den 30 april 1945 begick Hitler självmord i en bunker under rikskansliet i Berlin. Två dagar senare, den 2 maj, hade Röda armén ockuperat hela staden. Kriget slutade officiellt i och med Tysklands formella undertecknade om kapitulation den 8 maj 1945. De fyra ockuperande makterna – Sovjetunionen, USA, Storbritannien och Frankrike – övertog allt administrativt ansvar i Tyskland och Österrike. Denna fullständiga kontroll höll man fast vid fram till 1949.

© IEG / A. Kunz 2004

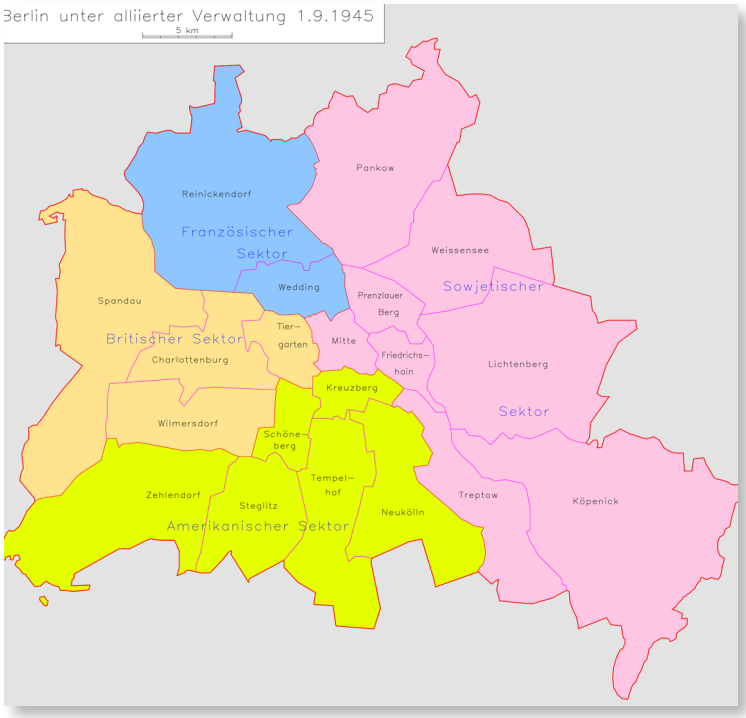

Karta över Berlin under de allierades kontroll, 1 september 1945. Färgerna markerar de fyra olika sektorerna: blå för fransk, beige för brittisk, gul för amerikansk, och rosa för sovjetisk. De tunna linjerna visar de 20 distrikten i staden.

Berlin var inledningsvis under sovjetisk kontroll. I enlighet med överenskommelser som gjordes med de allierade anlände även trupper från de andra ockupationsmakterna till Berlin i juli 1945. Staden delades in i fyra sektorer: Norr kontrollerades av fransmännen, väst av britterna, amerikanarna i söder och området i öst fortsatte att kontrolleras av Sovjetunionen. Distriktet Neukölln, där Walter och hans familj bodde inledningsvis, tillhörde den amerikanska sektorn. Runt om i Tyskland införde de allierade tillfälliga lagar som förbjöd diskriminerande och exkluderande nazistiska lagar. Likaså förbjöds nazistiska organisationer. Och bestämmelser gjorde det möjligt att döma nazistiska krigsförbrytare.

De nya eller återetablerade politiska vänster och mitten-partierna, den snabbt växande fria pressen och det förnyade kulturlivet arbetade för att skapa ett nytt kapitel i Tysklands historia. En term som ofta används för denna period i landets historia är ”Stunde Null”.

Medfinansierat av EU-programmet Erasmus+

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Public Domain

En era passerar när man I Tyskland byter ut gatornas skyltar, som här i Tier.

Men Nazityskland hade inte helt raderats ut, även om majoriteten försökte ignorera detta faktum. Observatörer beskrev den attityd som många tyskar visade som ”butter” och ”tvär”, och menade att flertalet uppfattade sig själva som krigsoffer som förrätts av en liten nazistisk elit. Nästan ingen erkände något personligt eller kollektivt ansvar för nazisternas illdåd. Den pressade situationen, att återskapa en vardag i ett förstört land, gjorde att man lättare kunde ignorera en bredare diskussion. Och tystnaden bröts först många årtionden senare.

Genom ”denazifiering” skulle varje vuxen individs förehavanden i Tyskland granskas och all nazism rensas ut. Men med tiden började före detta nazister intyga varandras goda karaktär, och eftersom det var brist på personal kunde många få arbete inom den privata sektorn igen. En del nazister lyckades även få intyg utfärdade av överlevande judar, antingen genom utpressning eller genom att lova dem hjälp med att återuppta sina karriärer. Allt som allt föll idén om denazifiering och demokratisk bildning och överskuggades av konflikterna mellan de västallierade och Sovjetunionen – i det som blev känt som det kalla kriget.

© Creative Commons, reproduction photo by Bernd Schwabe in Hannover

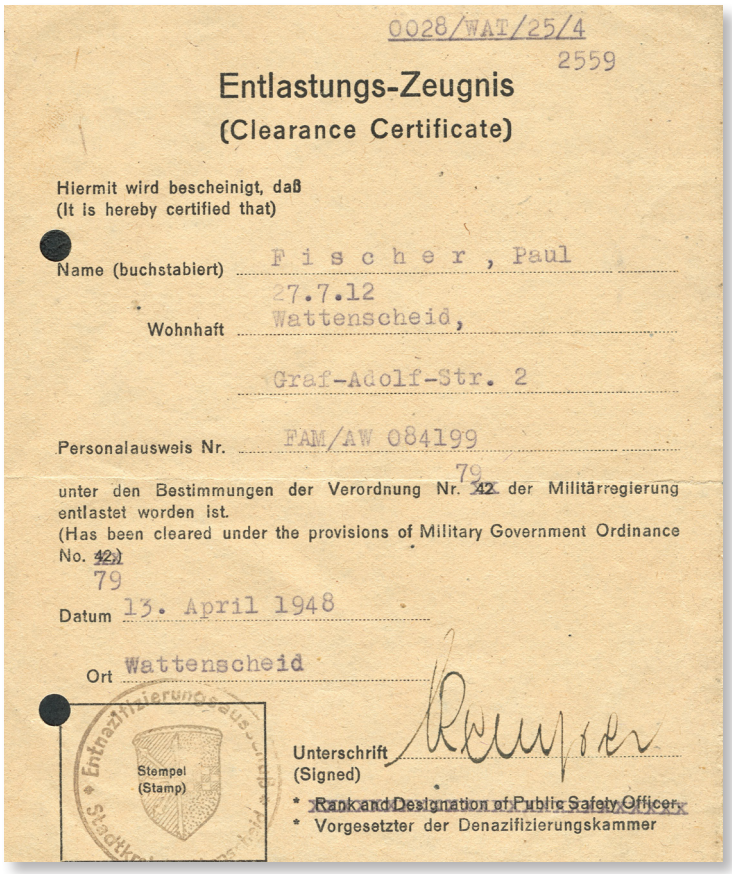

0028/WAT/25/4
2559

Entlastungs-Zeugnis
(Clearance Certificate)

Hiermit wird bescheinigt, daß
(It is hereby certified that)

Name (buchstabiert) F i s c h e r , Paul
27.7.12
Wohnhaft Wattenscheid,
Graf-Adolf-Str. 2

Personalausweis Nr. FAM/AW 084199
79

unter den Bestimmungen der Verordnung Nr. ~~42~~ der Militärregierung entlastet worden ist.
(Has been cleared under the provisions of Military Government Ordinance No. ~~42~~)
79

Datum 13. April 1948

Ort Wattenscheid

Stempel (Stamp)

Unterschrift (Signed)

* ~~Rank and Designation of Public Safety Officer~~
* Vorgesetzter der Denazifizierungskammer

Certifikat av en tysk medborgare utfärdat av lokal ”denazificerings-kammaren” i staden Wattenscheid/Westphalia.

Medfinansierat av EU-programmet Erasmus+

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Bildarchiv Pisarek / akg-images / TT Nyhetsbyrån

Den här bilden var togs vid den årliga manifestationen för att hedra fascismens offer i Berlin den 14 september 1947 och visar flera judiska grupper i Berlin med affischer som namnger judiska klubbar och påminnelser (såsom: "de illegala").

I Berlin hade 7 768 judar registrerat sig hos den judiska församlingen fram till våren 1946. Det antalet uppgick inte ens till fem procent av den tidigare judiska gemenskapen som 1933 hade bestått av 160 000 medlemmar. Eftersom de överlevande var totalt utblottade fick de något större matransoner än den övriga icke-judiska befolkningen, liksom hjälp med kläder och bostad. De mötte fortfarande en del antisemitism och ibland även avundsjuka, och upplevde sig som främmande element och inte "värdiga" bland befolkningen som ännu var djupt influerad av nazismen. Därför misstrodde de sina tyska grannars intentioner och majoriteten av de tyska judarna önskade att lämna landet så snart som möjligt.

Även de återetablerade judiska församlingarna i Tyskland beskrev att de var "på utdöende" eftersom de trodde att man snart måste lägga ner då antalet medlemmar minskande. Även om en del inte planerade att vara kvar i efterkrigets Tyskland blev det med tiden uppenbart att inte alla judar hade möjlighet att emigrera och på 1950-talet bildades den Judiska centralkommittén i Tyskland som en paraplyorganisation för alla judiska församlingar och de cirka 15 000 judiska invånare som var kvar i landet.

Det var en stor utmaning att ta hand om alla i Europa som befriats från koncentrationsläger och arbetsläger. Bland miljontals av så kallade displaced persons fanns det omkring 250 000 europeiska judar – före detta lägerfångar som inte hade någonstans att ta vägen. De hade förlorat allt – sina familjer, ägodelar, hem – och behövde vård och någonstans at bo. Paradoxalt nog inrättades sådana faciliteter i det ockuperade Tyskland och Österrike. Under överseende av amerikanska och brittiska ockupationsstyrkor upprättades så kallade Displaced Person-läger (DP camps) på dessa territorier. De administrerades av judiska administratörer medan de allierade och flyktingorganisationen United Nations Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA) bistod med förnödenheter. Eftersom många önskade emigrera till det brittiska mandatet Palestina var sionistiska organisationer aktiva i lägren. Men eftersom Storbritannien som hade makten i Palestina inte ville skapa oro bland den arabiska befolkningen försökte man begränsa den judiska invandringen. Varje månad utfärdade man endast 1 500 visum. Leonie Frankenstein och parets söner mottog dessa åtråvärda dokument vid årsskiftet 1945-1946 och kunde på laglig väg ta sig till Palestina. Men detta var ovanligt. Liksom Walter sökte sig upp emot 70 000 judiska immigranter illegalt till Palestina, fram till att staten Israel bildades 1948.

© 2018, 2019 författaren, översättaren, samt Svenska kommittén mot antisemitism

Text: Martina Voigt M.A. | Översättning från engelsk förlaga: Ewa Wymark

Grafisk form: Cecilia Undemark Péterfy

Källor:
American Original: Jews, Germans, and Allies. Close Encounters in Occupied Germany. Princeton 2007.
Atina Grossmann: Juden, Deutsche, Alliierte: Begegnungen im besetzten Deutschland / Atina Grossmann, transl. by Ulrike Bischof, Göttingen 2012.
Bruno Blau: Die Entwicklung der Jüdischen Gemeinde Berlin, in: Der Weg, Nr. 5 (29.3.1946).
He gives the number of 7768 Jews in Berlin in 1946.
Michael Brenner (Ed.): Geschichte der Juden in Deutschland von 1945 bis zur Gegenwart. Politik, Kultur und Gesellschaft, Munich (C.H. Beck) 2012.
On the Central Council of Jews in Germany and the number of Jews in Germany in 1950 compare:
https://www.zentralratderjuden.de/der-zentralrat/geschichte/ (latest access 30.08.2018)
Susanna Schrafstetter: Flucht und Versteck. Untergetauchte Juden in München – Verfolgungserfahrung und Nachkriegsalltag, Göttingen 2015.
For different numbers of Jewish DPs compare:
http://www.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%206273.pdf (latest access 30.08.2018)
http://www.yadvashem.org/yv/en/exhibitions/dp_camps/index.asp (latest access 30.08.2018)
https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005462 (latest access 30.08.2018)
Walter Laqueur: Der Weg zum Staat Israel. Geschichte des Zionismus, transl. by Heinrich Jelinek, Vienna 1975.
American Original: A History of Zionism, New York 1972.
Winfried Ranke and others (eds.): Kultur, Pajoks und Care-Pakete. Eine Berliner Chronik 1945-1949, Berlin 1990.

Medfinansierat av EU-programmet Erasmus+

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.